

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om Översyn av EU-initiativet om pollinatörer – En ny giv för pollinatörer

(COM(2023) 35 final)

(2023/C 349/26)

Föredragande: **Jarmila DUBRAVSKÁ**

Medföredragande: **Veselin MITOV**

Remiss	Europeiska kommissionen, 24.1.2023
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig sektion	Jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö
Antagande av sektionen	28.6.2023
Antagande vid plenarsessionen	13.7.2023
Plenarsession nr	580
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	182/0/3

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) stöder kommissionens ambitiösa meddelande ⁽¹⁾, som är ett svar på tendensen med ett minskande antal vilda pollinatörer i EU. Kommittén anser dock att otillräckliga framsteg har gjorts fem år efter det ursprungliga initiativet, särskilt när det gäller att få fram de data som krävs för att driva de politiska åtgärderna framåt. EESK konstaterar att det saknas en tydlig styrning av genomförandet av de föreslagna åtgärderna, och uppmanar medlemsstaterna att snabbt godkänna det aktuella meddelandet.

1.2 Att pollinatörerna minskar i antal beror på en rad olika faktorer, bl.a. otillräckliga livsmedelskällor, avsaknad av växelbruk, hanteringen av bekämpningsmedel i olika medlemsstater, förbrukningen av bekämpningsmedel per hektar jordbruksmark, stads- och landsbygdsinvånarnas beteende, invasion av främmande arter av insekter och växter, rovdjur, biodlarnas förvaltningsmetoder, patogena infektioner, inbegripet virus, samt klimatförändringsfaktorer. Kommittén välkomnar införandet av ett EU-system för övervakning och styrning beträffande pollinatörer (EU-PoMS).

1.3 EESK anser att det är mycket viktigt att den administrativa kapaciteten förbättras i alla medlemsstater och att samarbetet stärks mellan offentliga myndigheter, privata aktörer, forskningsinstitut och berörda parter inom jordbruket. Kommittén framhåller också bristen på specialiserade yrkesverksamma på detta område.

1.4 Kommittén efterlyser med eftertryck betydande finansiering av forskning, utveckling och innovation för att samla nödvändiga vetenskapliga data och ta lämpliga initiativ för att vända minskningen av populationerna av pollinatörer, bl.a. inom ramen för Horisont Europa-programmet. Samordning på EU-nivå är avgörande för att se till att nationella data konsolideras och analyseras via en särskild EU-plattform för pollinatörer, som möjliggör öppen tillgång till data.

1.5 EESK förespråkar inrättandet av ett program och en strategi för pollinatörvänliga stadsområden, som stärker metoder för markanvändningsförvaltning i syfte att främja mångfald bland pollinatörer och bevara naturliga livsmiljöer i stadsområden och stadsnära områden.

1.6 För att betydande framsteg ska kunna uppnås måste EU och medlemsstaterna snabbt utbyta kunskap och koncentrera forskningen på hållbara jordbruksmetoder och effektiva metoder för integrerat växtskydd.

⁽¹⁾ COM(2023) 35 final.

1.7 EESK efterlyser lämplig utbildning för jordbrukare om miljöåtgärder genom nationella och regionala jordbruksrådgivningssystem, som omfattar användning av bekämpningsmedel med låg risk som inte skadar pollinatörer samt integrerat växtskydd. Det behövs också utbildningsprogram som syftar till att öka kunskapen om pollinatörernas ekologi, identifiering av dem och återställande av deras livsmiljöer.

1.8 Kommittén efterlyser en EU-studie som syftar till att tillhandahålla korrekta data om effekterna av elektromagnetisk strålning från telekommunikationsmaster på vilda pollinatörer i deras naturliga livsmiljöer och om nödvändiga politiska åtgärder för att säkerställa ett effektivt skydd av pollinatörer.

1.9 EESK betonar behovet av att skapa ett mått på ljusföroreningar i hela EU, med hjälp av satellitdata, för att utvärdera och observera de regionala och lokala effekterna på pollinatörer.

1.10 Kommittén välkomnar kommissionens begäran om stöd från Regionkommittén för genomförandet av initiativet om pollinatörer, men är besviken över att EESK inte nämns alls i de båda initiativen, särskilt när det gäller dess förmåga att främja denna strategi bland olika kategorier av berörda parter, bland annat genom att öka medvetenheten hos de nationella arbetsmarknadsparterna, det civila samhällets organisationer och medborgarna.

1.11 Kommittén framhåller behovet av lämplig finansiering för att uppfylla de förväntningar som anges i kommissionens meddelande och säkerställa samstämmighet mellan de olika politiska åtgärder och instrument som påverkar bevarandet av vilda pollinatörer. Finansiering måste också ges för att bättre informera den breda allmänheten om minskningen av antalet pollinatörer och konsekvenserna för våra liv samt om hur kommande generationer kommer att påverkas om inget görs.

1.12 Det är avgörande att kraftfulla åtgärder vidtas för att skydda vilda pollinatörer under riskbedömningsprocessen och användningsfasen för bekämpningsmedel. EESK efterlyser större insyn i användningen av bekämpningsmedel inom EU och i tredjeländer.

1.13 Den effektivaste lösningen är att nå en världsomspännande överenskommelse om att minska användningen av syntetiska bekämpningsmedel i syfte att säkerställa ett universellt åtagande och rättvis konkurrens. Även om detta verkar vara en svår uppgift krävs det en heltäckande strategi, och ytterligare ansträngningar måste göras i internationella förhandlingar. Detta inbegriper en seriös diskussion om förbud mot export av bekämpningsmedel vars användning redan är förbjuden i EU.

2. Allmänna kommentarer

2.1 Att de väsentliga fördelarna med pollinatörer och de ekosystemtjänster som de tillhandahåller erkänns är avgörande för att flera av FN:s mål för hållbar utveckling ska kunna uppnås. Pollinatörer är ett avgörande mått för att fastställa miljöns hälsa och ger oumbärliga ekonomiska, sociala och kulturella fördelar.

2.2 Kommissionen har utarbetat en översyn av EU:s initiativ om pollinatörer, som syftar till att bemöta tendensen till att antalet vilda pollinatörer minskar i EU. EESK stöder det ambitiösa meddelandet, men konstaterar att det fem år efter det ursprungliga initiativet har gjorts få framsteg, särskilt när det gäller att få tillgång till alla nödvändiga data som faktiskt skulle driva de politiska åtgärderna framåt.

2.3 Pollinatörer är inte bara en mycket viktig del av fungerande ekosystem, utan också grunden för livet på vår planet. Man känner till tusentals olika vilda pollinerande arter, varav bin är de mest kända. Olika faktorer påverkar minskningen av antalet vilda pollinatörer, och EESK betonar vikten av att tillämpa försiktighetsprincipen för att skydda dem.

2.4 EESK uppskattar de ambitiösa planer som presenteras i detta meddelande, men konstaterar att det handlar om en lång förteckning över framtida projekt som kommer att behöva tillräckliga tidsramar. På grund av tidspressen skulle EESK ha förväntat sig tydliga kortsiktiga åtgärder och insatser som bygger på de lärdomar som hittills dragits, på grundval av rapporten om det ursprungliga initiativet om pollinatörer^(?). Kommittén framhåller behovet av sektorsövergripande – och samtidigt omedelbara – åtgärder i alla medlemsstater, och välkomnar införandet av ett EU-system för övervakning och styrning beträffande pollinatörer (EU-PoMS).

^(?) COM(2021) 261 final.

2.5 EESK uppmanar medlemsstaterna att snabbt komma överens om och engagera sig i de åtgärder som måste vidtas på kort, medellång och lång sikt, och förväntar sig ett snabbt godkännande av det aktuella meddelandet.

2.6 Faktorer som påverkar minskningen av antalet pollinatörer

2.6.1 Det finns många faktorer som påverkar förekomsten av pollinatörer i naturen.⁽³⁾ Till de viktigaste hör miljön, avsaknaden av växelbruk och jordbrukarnas fokus på att maximera produktionen, men även stads- och landsbygdsinvånarnas beteende. Minskningen av antalet pollinatörer kan också tillskrivas andra faktorer såsom otillräckliga livsmedelskällor, angrepp av invasiva arter av insekter och växter, rovdjur, hanteringen av bekämpningsmedel i landsbygds- och stadsområden, biodlarnas metoder för hantering av kupor och, framför allt, patogena infektioner, inbegripet virus, samt klimatförändringsfaktorer.

2.6.2 Kommittén konstaterar att det finns ett tydligt samband mellan minskningen av antalet pollinatörer och förbrukningen av bekämpningsmedel per hektar jordbruksmark och livsmedelsproduktionen i medlemsstaterna.⁽⁴⁾ Medlemsstaternas nödgodkännanden av användning av bekämpningsmedel är ett exempel på de praktiska problemen med hur man ska hantera växtskydd effektivt och säkerställa produktionens kvalitet och kvantitet. Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet konstaterade att det fanns alternativ för endast ungefär en tredjedel av nödundantagen beträffande användningen av dessa neonikotinoider. EESK erinrar om EU-domstolens dom av den 19 januari 2023 i mål C-162/21, enligt vilken medlemsstaterna inte får bevilja ytterligare nödgodkännanden för produkter som innehåller neonikotinoider.

3. PRIORITERING I: Att förbättra kunskapen om minskningen av pollinatörer samt dess orsaker och följder

3.1 EESK anser att det finns ett akut behov av att öka den administrativa kapaciteten i medlemsstaterna och samarbetet mellan offentliga myndigheter och privata aktörer, däribland forskningsinstitut och forskare, utan att jordbrukssektorn lämnas utanför.

3.2 Utbyte av kunskap och expertis samt gemensamma insatser av olika berörda parter är avgörande för att kostnadseffektiva åtgärder ska kunna utformas och synergier utnyttjas. En sådan heltäckande strategi förutsätter ett effektivt samarbete mellan beslutsfattare, berörda parter och den breda allmänheten.

3.3 EESK noterar att det utöver minskningen av populationerna av pollinatörer också råder brist på mänskliga experter på området. Nationella insatser för att säkerställa datainsamling måste samordnas på EU-nivå, inbegripet inhämtning och analys av data, inom en EU-plattform för pollinatörer som underlättar öppen tillgång till data. En sådan plattform gör att enskilda personer kan bidra till en kollektiv insats genom att skapa en datagemenskap med öppen källkod och en databas med verifierade algoritmer och modeller.

3.4 Kommittén efterlyser konkret och betydande finansiering av forskning, utveckling och innovation för att samla in all nödvändig vetenskaplig information och genomföra lämpliga initiativ för att vända minskningen av antalet pollinatörer.

3.5 EESK uppskattar att kommissionen, efter antagandet av det ursprungliga initiativet, inkluderade ett särskilt ämne om pollinatörer i arbetsprogrammet för 2018–2020 för Horisont 2020. Ytterligare finansiering för forskning om pollinatörer måste anslås inom ramen för Horisont Europa-programmet, inbegripet men inte begränsat till forskning om orsakerna till minskningen och för att övervaka pollinerande arter och dessas populationer inom EU, även i stadsområden.

4. PRIORITERING II: Att förbättra bevarandet av pollinatörer och hantera orsakerna till minskningen av dem

4.1 Kommittén är medveten om vikten av tillgängliga data om pollinatörer för att man ska kunna fortsätta att fastställa strategier för bevarande av pollinatörer, och förväntar sig specifika och kvantifierbara mål på EU- och medlemsstatsnivå för att återställa populationer av och livsmiljöer för pollinatörer i EU.

⁽³⁾ Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Europeiskt medborgarinitiativ – Rädda bin och bönder (yttrande på eget initiativ) (EUT C 100, 16.3.2023, s. 45).

⁽⁴⁾ Eurostat, "Agri-environmental indicator – consumption of pesticides".

4.2 EESK menar att en avgörande inledande åtgärd är att kartlägga nuvarande och möjliga livsmiljöer och nätverk för pollinatörer i städer, och stöder kommissionens initiativ att uppmantra städer att genomföra vägledningen för pollinatörvänliga städer⁽⁵⁾. EESK förespråkar dessutom ett program och en vision för pollinatörvänliga städer, som förbättrar markanvändningsförvaltningen i syfte att främja mångfalden av pollinatörer och bevara naturområden i stadsområden och stadsnära områden. Kommittén har redan förespråkat att "[m]arken måste förvaltas med omsorg i alla medlemsstater för att säkerställa att det råder balans mellan konkurrenskraft och hållbarhet, och tillräckliga finansieringsmöjligheter måste tillhandahållas"⁽⁶⁾.

4.3 För att stabilisera antalet och mängden pollinatörer på landsbygden är det mycket viktigt att man skapar lämpliga förutsättningar genom förvaltningen av jordbruksmark. EESK betonar att mer hållbara livsmedelssystem inte kommer att kunna uppnås utan en offentlig politik som ger tillräckligt ekonomiskt stöd till jordbrukarna. Finansieringen från den gemensamma jordbrukspolitiken är inte den enda möjligheten att hantera stödet.

4.4 Alla åtgärder som bidrar till att stabilisera spridningen av pollinatörer måste bedömas på ett realistiskt sätt. Potentiellt motstridiga åtgärder måste uteslutas och lämpliga åtgärder främjas systematiskt. EESK anser att det saknas en tydlig styrning av genomförandet av de föreslagna åtgärderna, och att det kommer att uppstå stora skillnader mellan de olika medlemsstaternas insatser.

4.5 Den stora variationen i fråga om användning av bekämpningsmedel per hektar jordbruksmark mellan medlemsstaterna leder till skillnader i fråga om inte bara naturskydd utan även produktion. EU och medlemsstaterna bör snabbt öka spridningen av kunskap och inrikta forskningsinsatserna på agroekologi, hållbar användning av bekämpningsmedel och god praxis för integrerat växtskydd.

4.6 EESK rekommenderar att man inför ett öppet kontrollsystem för att tillämpa samma gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i importerade livsmedel som dem som fastställts för livsmedel som produceras i unionen. Kommittén har redan uppmanat kommissionen att snabbt införa ömsesidighet i fråga om normer för att begränsa snedvridningen av konkurrensen för de europeiska jordbrukarna.⁽⁷⁾ Konsumenterna bör skyddas och kvalitetsprodukter bör erbjudas till rimliga priser.

4.7 EESK efterlyser lämplig utbildning för jordbrukare om miljöåtgärder genom nationella och regionala jordbruksrådgivningssystem, som omfattar användning av bekämpningsmedel med låg risk och integrerat växtskydd.

4.8 Indikatorer för populationsstatus för pollinatörer måste tas fram senast 2024 så att indikatorerna kan bedömas inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Ett viktigt steg är att göra en omfattande utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken effekter när det gäller att förebygga minskningen av antalet pollinatörer och att uppmantra metoder för att vända denna minskning. Medlemsstaterna bör främja att medel för tekniskt stöd som tillhandahålls inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken inriktas på pollinatörer, samtidigt som ytterligare medel används för att skydda konsumenterna och miljön.

4.9 Blomsterremsor är en bra reservoar för olika pollinerande arter och kommer utan tvekan att bidra till skyddet av pollinatörer. Dessa remsor kan dock utgöra en risk för bin och andra pollinatörer om de sås nära grundvatten och bekämpningsmedlen i fråga fortfarande finns kvar i marken. I detta syfte skulle det behövas medel för forskning om och utveckling av en tydlig metod för blomsterremsor.

⁽⁵⁾ Europeiska kommissionen, "A guide for pollinator-friendly cities".

⁽⁶⁾ Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2018/841 vad gäller omfattning, förenkling av regler för efterlevnadskontroll, fastställande av medlemsstaternas mål för 2030 och åtaganden för att kollektivt uppnå klimatneutralitet 2035 i sektorn för markanvändning, skogsbruk och jordbruk, och (EU) 2018/1999 vad gäller förbättrad övervakning, rapportering, uppföljning av framsteg och översyn [COM(2021) 554 final] (EUT C 152, 6.4.2022, s. 192).

⁽⁷⁾ Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om hållbar användning av växtskyddsmedel och om ändring av förordning (EU) 2021/2115 (COM(2022) 305 final – 2022/0196 (COD)) (EUT C 100, 16.3.2023, s. 137).

4.10 Enligt vissa vetenskapliga studier⁽⁸⁾ kan elektromagnetisk strålning från telekommunikationsmaster påverka populationen av vilda pollinatörer i deras naturliga livsmiljöer. Dessutom fastställde kommissionens vetenskapliga kommitté för hälso- och miljörisker och nya risker (Scheer) 2018 att risken för att elektromagnetisk strålning (särskilt den som är kopplad till 5G) har en negativ inverkan på miljön är den högsta möjliga.⁽⁹⁾ Ytterligare bedömningar som gjorts av Eklipse-programmet samt oberoende forskare har bekräftat att elektromagnetiska fält sannolikt kan skada insektspopulationer.⁽¹⁰⁾ Kommittén efterlyser en EU-studie som ger korrekta data om denna fråga och om nödvändiga politiska åtgärder för att säkerställa ett effektivt skydd av pollinatörer.

4.11 EESK anser att det är nödvändigt att utveckla ett EU-omfattande ljusföroreningsmått baserat på satellitdata för att bedöma och övervaka regionala och lokala effekter på pollinatörer.

4.12 De medel som tillhandahålls genom EU:s sammanhållningspolitik kan användas för att investera i skydd och återställande av natur och biologisk mångfald, begränsning av klimatförändringarna och säkerställande av hållbar stadsutveckling, såsom genomförande av naturbaserad grön infrastruktur för pollinatörer. EESK uppskattar kommissionens rekommendation 11.2 i detta avseende.

5. PRIORITERING III: Att öka medvetenheten, engagera samhället i stort och främja samarbete

5.1 EESK välkomnar kommissionens begäran om stöd från Regionkommittén för genomförandet av initiativet om pollinatörer bland lokala och regionala myndigheter. Kommittén är dock besviken över att EESK inte nämns alls i detta initiativ⁽¹¹⁾ eller i det ursprungliga initiativet⁽¹²⁾, särskilt när det gäller dess roll som det europeiska civila samhällets röst. Kommittén anser att EESK bör ges särskilda uppgifter att främja denna strategi bland olika kategorier av berörda parter, bland annat genom att öka medvetenheten hos nationella arbetsmarknadsparter och organisationer i det civila samhället samt medborgarna.

5.2 Särskilda kommunikationsverktyg bör användas för att öka medborgarnas medvetenhet om minskningen av antalet pollinatörer och dess inverkan på våra liv – samt konsekvenserna om inget görs (inklusive de ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna för kommande generationer) – och för att främja informationskampanjer i offentliga medier i alla medlemsstater. Finansiering måste tillhandahållas för att bättre informera den breda allmänheten, bland annat genom sociala medier och korta tv-reklamslag på bästa sändningstid.

5.3 EESK erkänner den viktiga roll som spelas av Coalition of the Willing on Pollinators⁽¹³⁾, en EU-ledd plattform som består av nationer som åtagit sig att utbyta kunskap och bästa praxis, bedriva forskning om bevarande av pollinatörer samt erbjuda ömsesidigt bistånd och samarbete.

5.4 EESK efterlyser utbildningsprogram som syftar till att öka kunskapen om pollinatörernas ekologi, identifiering av dem och återställande av deras livsmiljöer för jordbruksrådgivare, jordbrukare, skogsbrukare, markförvaltare och landskapsplanerare.

6. Avslutande anmärkningar

6.1 Kommissionen har utarbetat en prioriteringslista med 42 åtgärder med tydliga fastställda datum. För de föreslagna åtgärderna är det lämpligt att fastställa en detaljerad tidsplan för förberedelser och efterföljande testning. En tidsplan som fastställs på detta sätt kommer att vara både lättare att kontrollera och lättare att uppnå för alla deltagare.

6.2 EESK anser att ett effektivt samarbete och en lämplig resursfördelning kommer att vara avgörande för att säkerställa samstämmighet mellan de olika politiska åtgärder och instrument som påverkar bevarandet av vilda pollinatörer. Kommittén betonar vikten av att matcha medlen för att uppfylla förväntningarna i kommissionens meddelande.

⁽⁸⁾ "Electromagnetic radiation of mobile telecommunication antennas affects the abundance and composition of wild pollinators".

⁽⁹⁾ Scheer, "Statement on emerging health and environmental issues (2018)".

⁽¹⁰⁾ "Risk to pollinators from anthropogenic electro-magnetic radiation (EMR)".

⁽¹¹⁾ COM(2023) 35 final.

⁽¹²⁾ COM(2018) 395 final.

⁽¹³⁾ Coalition of the Willing on Pollinators, "Promote Pollinators".

6.3 Det krävs förbättrade skyddsåtgärder för att skydda vilda pollinatörer under både riskbedömningsprocessen och användningsfasen för bekämpningsmedel. Om man inte antar en djärv strategi för att ta itu med användningen av bekämpningsmedel äventyras framtiden för bin och andra pollinatörer, hela vårt ekosystem och EU-invånarnas livsmedelsförsörjning. Det krävs större öppenhet när det gäller den faktiska användningen av bekämpningsmedel inom EU.

6.4 Kommittén anser att den effektivaste strategin och den idealiska lösningen är att nå en världsomspännande överenskommelse om att minska användningen av syntetiska bekämpningsmedel i syfte att säkerställa ett universellt åtagande och rättvis ekonomisk konkurrens. Även om det verkar vara en högoddsare krävs det en heltäckande strategi, och ansträngningarna i internationella förhandlingar måste intensifieras. Detta inbegriper en seriös diskussion om förbud mot export till tredjeländer av bekämpningsmedel vars användning redan är förbjuden i EU.

Bryssel den 13 juli 2023.

Oliver RÖPKE
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*
